БЕЛАРУСЬ

Штадзенная політычна-эканамічная і літэратурная газэта

пад агульным кіраўніцтвам Язэпа Лёсіка.

ГОД ВЫДАНЬНЯ II.

Падпіска на 1 м-ц: з перасыл. 20 р. без перас. 17 р.

АБВЕСТКІ на 4-й страніцы прымаюцца ва ўсіх мовах па 2 мк. за радок пэтыту.

Газэта выходзіць штадня, апроч дзён пасьлесьвяточных.

Рэдакцыя і Кантора: Менск, вул. Міцкевіча, Беларускі Дом (б. Юбілейны).

Рэдактар прымае ад 12—1 гадз. Кантора адчынена ад 9 да 2 гад. і ад 5 да 7 гад.

Рукапісы павінны быць чытэльна напісаны і з адрэсам аўтара.

Аплата прынятых рукапісаў залежыць ад рэдакцыі.

Рукапісы назад не выдаюцца.

ЦАНА 1 МАРК.

№ 3 (59). Менск, Нядзеля 4 студзеня 1920 г. № 3 (59).

Зважайма!

Парадак жыцьця нашага з кожным днём становіцца ўсё больш і больш няпэўным. Сярод насяленьня нашага краю запанаваў такі душэўны лад, які перажывалі мы пад бальшавіцкай уладай, калі кожны дзень страчаўся аднэй думкай, адным жаданьнем: калі-ж гэта ўсё кончыцца? І цяпер сялянство нашае, а так сама значная частка гарадзкога насяленьня, ўжо вызначае тэрміны, калі мае адбыцца некая перамена, каторая прынясе ім жаданую палёгку. Так цяжка хворы варочаецца і кідаецца ў гарачцы з аднаго боку на другі, няпрытомна шукаючы сабе паратунку. Але людзі ня хворые, людзі, разумеючые пачуваньні нядужага, стараюцца ўсімі залежнымі ад іх спосабамі супакоіць хворага і ўтрымаць ад учынкаў, выклікаеных больлю і няпрытомнасьцью.

І вось, у гэтые няпэўные і трывожные часы ня можна сядзець, злажыўшы рукі. Сьвятая павіннасьць бараніць грамадзянскі парадак, дабрабыт і культуру вымагае ад людзей падняць свой голас і зьвярнуцца да насяленьня з словам разумнай парады. Сьвядомые сілы грамадзянства не павінны кіравацца ў сваіх паступках і чыннасьці голасам болі і часовай несправядлівасьці, каб не ўпадобіцца таму, хвораму на зубы, чалавеку, каторы сунімае боль халоднай вадою. Сьвядомые сілы грамадзянства мусяць трымаць сваё сэрцо ў руках і, чуючы галасы нездавальненьня ў народзе, не павінны патураць яго просьбам, каб не ўпадобіцца той жаласьлівай бабцы, што паддалася на плач хворага на тыфус унука ды накарміла яго забароненай доктарам ядой, ад каторай той сышоў у магілу.

Асабліва ўсё гэта павінно прыняць пад увагу сьвядомае беларускае грамадзянство. Кожная перамена, кожны політычны выбух перш за ўсё цяжка адбіваецца на беларускім народзе, на нашым краі, на справе беларускага адраджэньня. І гэта зразумело. Мы не ўтварылі яшчэ рэальнай сілы, каб маглі спрычыніцца да тых ці іншых падзей, ці пакіраваць справу па свайму жаданьню. Усякіе перамены робяцца бяз нашага ведама і навет назадор нашаму жаданьню, а дзеле таго ніхто ня будзе звараочаць увагі на тое, што край наш гіне, што навекі траціцца набытае дабро, што занепадае ў нас культура і пакідаюцца нам руіны пажарышчаў. Была вайна немцаў з расійцамі — край наш нішчыўся і паліўся; адступалі немцы посьле свае рэволюцыі і—вывозілі ўсё, што маглі; адступалі бальшавікі, і ўжо грабілі, вывозілі і нішчылі ўсё чыста, каб пусьціць край па жабраніне і каб ён, жабруючы, ўспамінаў, што ён страціў, пазбыўшыся бальшавіцкіх парадкаў. Гэта была сатанінская думка і сатанінскіе ўчынкі, але хто паручыцца, што не паўторыцца тое самае ізноў, пры новай перамене, аб каторай пашыраюцца чуткі?!

Прыпамятаем сабе той час, калі ні за якіе грошы ня можна было дастаць куска аржанога хлеба, калі панавала „чрэзвычайка“, калі ніхто ня быў пэвен жыцьця й дабытку свайго, калі Камароўскі лес у Менску быў завалены трупамі, калі прыпынілося ўсё грамадзянскае й культурнае жыцьцё і істнавала адна агульная бальшавіцкая казарма, каля варотаў каторай стаяў тупы чырвонаармеец. Прыпамятайма ўсё гэта і запытаем у сябе: ці-ж гэтага мы хочам, ці-ж гэтага мы чакаем?

Няпрыгожа быць дэмагогам і не гадзіцца патураць цёмнаму несьвядомаму народу. Асабліва гэта павінны зразумець беларусы, каторые добра ведаюць, як ставіцца наш народ да справы свайго ўласнага вызваленьня. Што для яго значыць незалежнасьць і непадзельнасьць Беларусі? Што для яго—беларуская культура, беларуская мова, беларуская дзяржаўнасьць? Усё і—нічога. Нічога—цяпер і ўсё,—калі ён зразумее, што не ў переменах дзело, ня ў тым, што прыдзе нехта новы і перасуне боль з аднаго месца на другое, а ў тым, каб ачуняць ад гэтай болі сваімі ўласнымі сіламі, каб стаць гаспадаром жыцьця свайго і дабытку свайго. А гэтага ён дабьецца не тагды, калі будзе спадзявацца сабе ратунку ў пераменах гаспадароў над сабою, а калі выгадуе сваю ўласную сілу і стане на свае ўласные ногі.

Лёгка зразумець, што політычные перамены ня могуць спрыяць гэтаму гадаваньню сіл, як мятусеньне хворага ня можа дапамагчы яго выздараўленьню. Пры нашым палажэньні трэба быць мудраму, як зьмею, і кроткаму, як голубу, каб і пануючы стан выкарыстаць у сваіх інтарэсах. У ваччу нашых політычных працоўнікаў пастаянна павінен стаяць агнявы знак пытаньня: ці спрые тая ці іншая перамена нашай беларускай справе? Ці не пашкодзіць гэта нашаму нацыянальнаму вызваленьню? Што лепш—сучасны, цяперашні стан рэчы, ці новая перамена? І ці праўда гэта, што, занядбаўшы нацыянальнасьць, хутчэй вызваліўшыся соцыяльна,—народ наш сапраўды дасягне лепшай долі. Ці не абсурд гэта? Ці-ж не навучыла нас цяперашняя рэволюцыя таму, што—без нацыянальнага вызваленьня немагчыма дасягнуць і соцыяльнага вызваленьня? Чаму да гэтага часу ня могуць супакоіцца ні Украіна, ні сама Маскоўшчына, ні Польшча? Бо кожная з іх дбае перш за ўсё аб свой нацыянальны дабрабыт, аб сваю нацыянальную душу і сваё нацыянальнае істнаваньне, каторага адным хлебам не здаволіш, бо і хлеба не здабудзеш...

І вось калі гэтые пытаньні мы будзем мець перад сабою, то перастанем чакаць пераменаў знадворку, а будзем рахавацца з тым, што ёсьць, і гатаваць сваю ўнутраную перамену, бо—зноў паўтараем—няма ў нас яшчэ той сілы, каторая-б магла кіраваць надворнымі выпадкамі, але маецца ўжо ўнатраная сіла, каб дабівацца свайго пры пануючым стане рэчы.

Гэта мы і павінны рабіць, ня гледзячы на ўсялякіе перашкоды, з чыйго-б боку яны не ставіліся. А тые, хто спадзяецца вылячыць зубную боль халоднаю вадою, або пры тыфусе дазваляе сабе есьці забароненую страву,—няхай сабе гэта робяць. Але калі яны наважацца пашыраць свае бушмэнскіе мэтоды лекаў на цэлае грамадзянство, то мусім станоўча запротэставаць, абазваўшы іх настаяшчымі іменьнямі. Дзе справа ходзіць аб жыцьці цэлага народу, там сэнтымэнтаў і патураньняў быць ня можа! Мы павінны быць цьвёрдамі, як камень, хоць-бы сэрцо наша абліваліся кроўю.

Гэтага вымагае дзяржаўная мудрасьць.

АПОШНІЕ НАВІНЫ.

ПАВЕДАМЛЕНЬНЕ ПОЛЬСКАГА ГЭНЭРАЛЬНАГА ШТАБУ.

Ад 1—І.

Літоуск-Беларускі фронт. У ваколіцы Краслаўя нашы атрады зрабілі некалькі нападаў на паўночны бераг Дзьвіны бяручы палонных і 2 кулямёты. На вучастку Гомель-Лепель ажыўленая чыннасьць разьведчых патрулёў. У карысным для нас нападзе на вёску Крушынкі, на палескім вучастку, згінуў гэроічнай сьмерцяй падп. Мечнікоўскі.

Валынскі. фронт. Спакойна.

Ад 2—1.

Літ.-Бел. фронт. На Палескай часьці нашые атрады удачным нападам разьбілі бальшавікоў у Скрыгаславе, захапіўшы пры гэтым палонных і амуніцыю. На рэшце фронту—жывая разьведачная чыннасьць,

Валынска-Падольскі фронт. Апошнімі днямі нашые войскі занялі к ўсходу ад франтовай лініі Стара-Канстантын, Праскураў і рад мястэчак, скуль адступілі ахвотнікі дэнікінскай арміі.

Паездка Пильсудскаго на фронт.

ВАРШАВА 3—І. „Kurjer Porannу“ паведамляець, што дзяржаўны шэф мае гэтымі днямі выехаць на ўсходні фронт, дзе маюць адбыцца здарэньні ваеннага характару.

Мір Польшчы з большавікамі.

ВАРШАВА. 3—І. Адна з Варшаўскіх газэт, блізка стаячая да ураду, паведамляе, што бальшавікі запропанавалі Польшчы мір. згаджаючыся па польскіе умовы, але справа з гэтым мірам будзе залежыць ад тых перагавораў, якіе вядуцца палякамі ў Парыжы.

Пабеды чырвонай арміі.

ВЕНА, 2—І. Бальшавіцкае паведамленьне штабу: У районе Кіева чырвоные войскі занялі Фастаў, Васількоў і Трыпольле, падышлі да Крэменчуга, а на паўдня-усход ад Харкава—занялі Ізюм.

Амэрыка і Антанта.

ВЕНА, 2—І. Як паведамляюць Вашынгтонскіе газэты, камісія аб заграічных справах амэрыканскага сэнату прыняла рэзолюцыю, незалежна ад сваіх быўшых саюзьнікаў, зрабіць неадкладаны мір з Нямеччынай.

Паустаньне эсэрау у Сібіры.

БАЗЭЛЬ, 2—І. З Сібіру паведамляюць, што там пачалося паўстаньне эсэраў, якіе захапілі Іркуцкі вакзал.

Проці-бальшавіцкі саюз.

З Парыжу паведамляюць, што польскі міністар заграічных спраў разаслаў ноту да газэт, у якой заяўляе, што трэба канечна зрабіць саюз паміж Францыяй, Англіяй і Польшчай проці бальшавікоў, якіе падгатаўляюць вялікае наступленьне вясною проці Польшчы

Колькі каштуе вайна з бальшавікамі.

ЛЕНДАН, 1—І. Бонар Лёў у парлямэнце заявіў, што новым дзяржавам, якіе змагаюцца з бальшавітамі, Англія пазычыла мільярд функаў стэрлінгаў.

Новы напад на віцэ-караля Ірляндыі.

ДУБЛІН, 1—І. На віцэ-караля Ірляндыі Фрэнча, зроблены новы напад. Двое з вартуючых Фрэнча і 12 нападаўшых забіты.

Англія і бальшавікі.

ЛЕНДАН, 1—І. Прадстаўнік Англіі О'Грэды меў выехаць з Копэнгагэна, каб прыняць учасьце ў ангельскім конгрэсе ў справе соцыялізацыі горных промыслаў.

Як выясьнілося, апошнімі днямі, О'Грэды назад у Копэнгагэн ня вернецца, бо ўсе надзеі на паразуменьне ў справе замены палонных зьнiклі посьле таго, як ангельскі урад адказаўся прыняць мірные пропазыцыі бальшавікоў. Важные варункі зьмянілі аднак сытуацыю, і О'Грэды мае выехаць на днёх, а да таго часу перагаворы ня будуць прадаўжацца.

Есьць надзея, што Літвінаў на гэтых днёх мае дастаць дадатковые інструкцыі з Масквы, каб дасьцігнуць паразуменьня з Англіяй.

Ізноў Расійскае пытаньне.

ВЕНА, 1—І. Як паведамляе „Matin“у студні адбудзецца конфэрэнцыя з учасьцем Клемансо, Льойд Джорджа і прадстаўніка Японіі ў справе арганізацыі аружнай інтэрвэнцыі ў Расіі, якая павінна пачацца вясной.

На дарозе да сваей бацькаушчыны.

(Уражэньні ад канфэрэнцыі сыяністаў Беларусі ў Менску, 30/XII—19 г.).

I.

Мы, беларусы, знаем жыдоў, якіе жывуць па ўсіх кутках нашага краю, як гандляроў, рамесьнікаў і г. д. Мы бачым іх, як старадаўных жыхароў нашай зямлі. Нашые сяляне зжыліся з імі даўно, нават троху ўніклі ў іх жыцьцёвы быт. Але жыдоўскае духоўнае жыцьцё, іх праўдзівае сьвятое сьвятых—іх душа—для нас яшчэ і да гэтага часу невядомая.

Праўда, за ўвесь вялікі працяг царызму ў б. расійскай імпэрыі розные агэнты чорнай сотні стараліся вытлумачыць нам жыдоўскую душу. Але, мабыць, толькі самые цёмные і несьвядомые людзі маглі верыць маляваньню жыдоўскай душы праз мастакоў Пурышкевічаў, Пранайтысаў, „Новага Времени“ і інш.

Знаем мы яшчэ, што калі ў якім-колечы краі здараецца агульнае няшчасьце, дык усю віну ў гэтым узваліваюць на жыдоў, і яны за гэта багата плацяць сваей крывёй. Калі адзін з іх робіць праступак, дык вінавацяць усю нацыю...

Знаем мы так-сама, што адвечнае вандраваньне вельмі вышкаліло гэты біблейскі народ, стварыло ў ім той вялікі спрыт да гандлю, за што чужые народы адносяцца да яго няпрыхільна. Вечная нэрвознасьць, няпэўнасьць у заўтрашнім дні мелі вялікі ўплыў на псыхіку жыдоўскага народу. Яны паважна глядзяць толькі на фізычную сілу, якая пануе ў краі. Гэта вымагае іх жыцьцёвая практыка. Дзеля гэтага мажліва, што часьць беларускай інтэлігэнцыі на іх скоса пазірае, бо жыды мала зацікаўлены беларускім рухам, а лічацца толькі з тымі, хто ў пераменку пануе ў нашым краі...

Толькі не аб гэтым я, глаўным чынам, хачу тут казаць, але аб тым, як гэты народ, ужо дзьве тысячы год адарваны ад сваёй зямлі, разсеяны па ўсяму сьвету, не асіміляваўся, ня страціў свайго нацыянальнага аблічча, ня гледзячы на тые бязьмежные мукі, якіе ён дзеля гэтага выцерпеў. Жыды ў сваім жудасным „голусе“ (выгнаньне) ня страцілі свайго нацыянальнага „я“. У гэтым кірунку нам, беларусам, варта ў іх павучыцца: ў гэтым і ёсьць сіла іх духу.

За ўвесь працяг двух тысяч гадоў яны з пакаленьня ў пакаленьне гадавалі ў сваёй душы агнёвае закаханьне да сваёй старадаўняй Бацькаўшчыны—Палестыны. Ведаючы свой Сыон толькі з біблii і гісторыі, а рэдка нават хто з іх вачыма сваімі бачыў зямлю сваіх прашчураў, аднак цягнуліся да яго, як расьліны да сонца.

Адвечны сум-туга пра свой далёкі край пануе ў творах іх паэтаў. Молячыся некалькі разоў у дзень на ўсход—у бок сьвятой, роднай зямлі, яны ў мысьлях бачаць руіны хорамаў Ерузалімскіх... Маючы ў сябе чужые наносы—жаргоны розных моваў „голусных“ зямель, яны аднак не забываюць роднай гэбрайскай мовы. Яны бяз конца любяць мову сваіх прадзедаў.

Ўвесь час доўгага „голусу“ лепшые прадстаўнікі жыдоўскага народу марылі аб звароце да сваей Зямлі, і ніколі ня страцілі надзеі адбудаваць свой Сыон. Яшчэ ў сярэдніх вяках іх вялікіе паэты ў сваіх творах апявалі толькі Ерузалім (Сыяніды Галеві і інш.). Трымаючыся сваіх традыцыяў, ім люба было хоць паміраць сярод сьвятых курганаў і могліц роднай старасьветчыны... Гэтые затоеные мары гаілі іх балючые раны доўгіе вякі. Закаханьне да паўмітычнай бацькаўшчыны было іхняй жыватворчай расою, якая асьвяжала іх дух і не давала сьмяротнаму пэсымізму разьядаць іх нацыянальны організм.

А вось мары „вечнага жыда“ пачалі абрысоўвацца ў рэяльные формы ў другой палове мінулага веку. Пачаліся першые гурткі сыяністаў. Мэта, іх была: не паміраць у краі дзядоў, як гэтага дамагаліся набожнікі, але жыць там. Сыяніцкі рух пашыраўся, арганізацыі расьлі і пачалася колёнізацыя ў Палестыну. Стварыўся нацыянальны фонд, да якога плылі грошы ад жыдоўства ўсяго сьвету. Вельмі цяжкіе былі іх варункі, бо жыдом было забаронено турэцкай уладай скупліваць землі, але сыяністы не зьневяраліся і ладзілі колёніі пад іменьнямі розных чужых людзей ня жыдоўскага вызнаньня. На чале руху стаялі Макс Нордау, Д-р Гэрцэль, Зангвіль і інш. Справа крапчэла. Адбываліся сыяніцкіе зьезды, паміж іншымі—і ў беларускім Менску.

Як і кожная нацыянальная справа, мелі і маюць перашкоды ад сваіх-жа братоў па нацыі і сыяністы. Гэтые перашкоды сыплюцца з розных бакоў. Жыдоўскіе клерыкалы кажуць, што сыяністы ідуць проці Бога, бо адзін толькі Мэсыяш вызваліць жыдоў з „Голусу“. Соцыялісты жыдоўскіе кажуць, што сыяністы—гэта буржуі, гэшэфтмахеры і што трэба кінуць гэтую ідэю і кіравацца да агульнага інтэрнацыяналу кожны на сваім месцы, а адраджэньне нацыі ёсьць паварот назад—проці прогрэсу. Асымілятары пяюць, што ў кожным краі трэба жыдом зьлівацца з каранным элемэнтам насяленьня, тады толькі жыцьцё палепшае.

Маючы гэткіе трудйасьці на сваім шляху, сыяністы аднак ня падалі духам і прадаўжалі сваю чыста нацыянальную працу. Закладывалі ўсё болей калёніяў у Палестыне; адрадзілі стыль свайго старога мастацтва; залажылі шмат сярэдніх гэбрайскіх школ у Палестыне; ўзбудавалі свой політэхнікум і ўжо арганізуюць свой гэбрайскі унівэрсытэт. Гэбрайская мова зрабілася жывой мовай, якая ўжываецца ў штадзённым жыцьці. У жыдоўскіх калёніях нават арабы гавораць пагэбрайску. Турэцкі урад прызнае гэбрайскую мову.

Шмат зроблено сыяністамі ў кірунку адраджэньня роднай мовы і ў „Голусе“—на усенькім сьвеце. Ўсюды існуюць гэбрайскіе школы. Будзіцца нацыянальны гонар, і зьневажаюцца тые з жыдоў, хто саромеецца свайго імя, сваёй роднай мовы.

У справе мовы ў жыдоў ёсьць трагэдыя: апроч самабытнай гэбрайскай мовы, ў іх ёсьць яшчэ „Голусны“ нанос—жаргон, папсутая нямецкая мова, якая аднак мае сваю літэратуру, досіць багатую. А глаўным чынам яна моцна тым, што жыдоўскіе простые масы ведаюць толькі яе, як жывую мову. Прыхільнікі жаргону называюцца „юдышыстамі“. І вось адбываюцца пастаянные змаганьні паміж „гэбраістамі“ і „юдышыстамі“.

Першые кажуць, што „гэбрайская мова—самабытная мова жыдоўскага народу, якую ён ужываў, быўшы вольным гаспадаром сваёй зямлі; у ёй жыве наша душа, першая крыніца ўсходняй натуры, ў ёй жыве наш гістарычны скарб—нашые праpокі, а жаргон—мова запазычаная, чужая“.

Другіе кажуць, што „юдыш“ (жаргон)—гэта тая мова, якая пранікла ўсю нашу душу ў час „голусу“; мова народная, жывая, на якой стварылася ўся нашая народная творчасьць, звычаі, традыцыі, што гэтая мова зрабілася часткай нас саміх. А гэбрайская мова мёртвая цяпер, як латынская, старагрэцкая, ябо царкоўна-славянская мова.

Кожны пасваему мае рацыю ў гэтай справе. І пэўна прыдуць да згоды. Шмат хто з жыдоўскіх літэратараў піша на абедзьвюх мовах. Але наогул, дзьве родные мовы ў аднаго народу справе нацыянальнага адраджэньня не дапамагаюць і зьмяншаюць сілы, дзелячы іх на дзьве часьці.

З. Бядуля.

Політычные весткі.

Амэрыка і мірны трактат.

Вашынгтонскіе часопісы паведамляюць, што Вільсон далей ня хоча ісьці ні на якіе компрамісы ў пытаньні аб мірным трактаце.

Ратыфікацыя мірнага трактату.

Чэшскаму бюро прэсы паведамляюць з Парыжу: Перагаворы, якіе адбываюцца праз старшыню нямецкай мірнай дэлегацыі, барона фон-Лерснер, з гэн. сэкратаром мірнай конфэрэнцыі, Дубосто, даюць аснову спадзявацца, што ў хуткім часе прыдуць да паразуменьня. Думаюць, што ратыфікацыйные пратаколы будуць аб'яўлены 6-га студня а 4-ай гадзіне ў дзень.

Францускіе рабочые проці інтэрвэнцы Расіі.

„Гуманітэ паведамлае, што портавые рабочые і матросы ў портавых гарадох Лапаліс і Рошэфор адмовіліся працаваць пры нагрузцы на параходы амуніцыі для Дэнікіна.

Аб вайне на ўсходнім фронце.

У зьвязку з так званымі мірнымі пропазыцыямі бальшавікоў, „Kur. Por.“ піша, што пропазыцыі гэтые, паміма іх прыладнасьці, могуць мець у сабе шмат падобнага да Данайскіх дароў. Польская дзяржава ня можа даць на іх у кожным разе пасьпешнага і неабдуманага адказу. Дзеле змаганьня, хоць і цяжкага, маем міжнароднае палажэньне вельмі карыснае. Польская політыка павінна апірацца на выкарыстаньні гэтага палажэньня дзеля шыбкага заканчэньня вайны ў спосаб абавязкова пабедны і даючы Рэчы—паспалітай магчымасьць спакойна і бясьпечна аддацца мірнай працы ў цеснай і трывалай сувязі з сваімі саюзьнікамі.

Зьмены ў бальшавіцкім урадзе.

Подлуг вестак з савецкай Расіі, бальшавіцкі урад мае адступіць свой пляц злучанаму блёку ўсіх соцыялістычных партыяў. Новы урад будзе называцца „урад народных камісараў пад апорай рабочых і сялян.“ Гэты урад таксама мае склікаць устаноўчы сойм.

Згаворы проці савецкай улады ў Петраградзе.

„Дайлі Майль“ паведамляе, што ў Петраградзе выкрылі новы згавор проці савецкага ураду. Дагэтуль арыштована 900 асоб, з іх шмат быўшых царскіх афіцэраў так-сама шмат французаў і ангельцаў, якіх вінавацяць у прыняцьці учасьця ў згаворы. Да гэтага часу дапрасілі 250 асоб і частку з іх ужо судзілі. 70 чалавек расстрэлена.

У скорым часе мае адбыцца Устаноўчы сход беларускіх соцыял-дэмократаў. Усіх нацыянальна—сьвядомых беларусаў соцыял-дэмократаў просім запісацца ў рэдакцыі „Беларусі“ ад 9—2 гадз.

Сябры.

Перадрук забаронены.

I.

Студэнт, Мікола Каравайчык, на раніцы піў гэрбату ў сваёй кватэры. З ім, за доўгім сталом, сядзелі яго сябры: Гусяцкі і Кабыла, і так сама пілі гэрбату. Пакой гэты яны наймалі за грошы ў аднае немкі, Марты Іванаўны. У другім пакоі яны займаліся навукамі; тутака, за завесай, стаялі іх пасьцелі.

Сябры Міколы былі досыць паважны.

Гусяцкі быў тоўсты, чырвоны, як рак, а валасы на галаве былі трохі рыжые; так сама рыжые былі і вусы; росту ён быў сярэдняга. Па натуры ён быў маўчліў і спакойны. Калі ў яго пыталіся аб чым, дык ён, пускаючы дым з цыгаркі, казаў:

— Так, так.

У другі раз пыталіся,—ён ізноу казаў:

— Пэўна, пэўна!

Ці цераз зубы цадзіў:

— Вядома, вядома, зразумела.

Сябар Кабыла быў яшчэ паважнейшы. Доўгі, як жэрдка, чорны ды лахматы. Твар яго, сапраўды, падгуляла ад кожнадзённай выпіўкі, бо без гарэлкі ў яго не праходзіло ніводнага дня. Шмат дадаваў яму важнасьці яго бас, якім ён пеў у розных хорах, дзе прыдарывалося.

Мікола Каравайчык быў ціхі, як ягнёнак.

Адно яму часта шкодзіло: дужа ён любіў сваіх сяброў ды вадзіў з імі кумпанію, а сябры й карысталі з гэтага, бо кішэнь у Міколы быў, як кажуць, дыравы, і грошы ў ём ня трымаліся. Як толькі сябры чулі, што Мікола адтрымліваў з дому грошы, яны, ведаючы дабрату Міколіну, прыходзілі да яго й віталі з тым, што ён адтрымаў грошы.

Вядома, з гэтай радасьці трэба было выпіць ды закусіць, а апасьля і ў карты пайграць.

Міколу ўсе любілі: ён для сяброў гатоў быў хоць у вагонь і воду, але часта карысталі з гэтай яго дабраты сябры, якіх клічуць „забулдыгамі“.

Хоць сабе ўчора. Сябры йгралі ў карты. Мікола трохі праіграў. Было позна. Сябры расходзіліся.

Мікола ня меў моцы кінуць ігру, пакуль не астаўся іграць з Кабылай. Кабыле шанцавало, і ён абдуў усіх сяброў. І трэба было Міколе астацца з ім! Ён, сапраўды, хацеў кінуць ігру, але Кабыла папрасіў яго:

— Ну, што ты, Мікола? Паіграем яшче; што табе стоіць?

Як было адказаць свайму сябру! Мікола ніколі не адказваў, калі яго прасілі.

— Ну, што з табой зробіць? Трохі пайграем,—кажа Мікола.

Яны й пайгралі.

Тым часам, Міколіны грошы з яго кішэня ды перайшлі ў кішэню Кабылы.

Аб гэтым з сумам успамінаў сёньня Мікола, шкадуючы, што астаўся саўсім бяз грошы.

Ён сядзіць за гэрбатай, охае ды ўздыхае:

— Ах, Божа-ж мой! Ня хочу есьці...

Гэта ня праўда. Мікола любіў паесьці. Сёньня ён ужо зьеў вялікі кавалак сала, выпіў шклянку малака,—а шлянка гэткая, што ў яе тры шклянкі улезе,—на рэшце піў гэрбату з малаком ды булкай, а ўсё сумаваў.

— Ах, ліхо яму! Відаць, я хворы, бо ня хочу есьці.

Пасьнедаўшы, сябры зьбіраюцца ў другім пакоі. Тута яны працуюць па розным навукам, каб здаць экзамены, ці, як кажуць, *зачоты.*

На лекцыі гэтые сябры хадзілі рэдка.

У кожнага сябра есьць шафа з кнігамі.

У пакой увайшоў Мікола, сумны, ды сеў на канапу.

Сядзіць, заклаўшы адну нагу за другую, ды цяжка ўздыхае.

— Ах, Божа мой, Божа мой!—шэпча пра сябе.

Тады ідзець к шафе, адчыняе яе ды згінаецца, стоячы на дыбачках.

Трымае адной рукой за дзьверцу шкапы, сумна глядзіць на апошнюю паліцу, як бытцам хоча пашукаць кніжкі; але на гэта ў яго не хапае адвагі.

Якіесь думкі захапілі яго мазгі, і ён усё роўна як застыў перад шафай, стоячы на дыбачках.

Думкі гэтые сумные, бо Мікола дужа цяжка ўздыхае.

— Што з вамі, Мікола? Чаму не працуеце?—зьвяртае увагу на яго ўздохі Гусяцкі.

— Няма ахвоты—кажа Мікола, і яшчэ некалькі мінут астаецца так сама стаяць каля шафы.

Тым часам Кабыла, сказаўшы, што яму трэба пайсьці сьпяваць у якісь-то хор, выйшаў.

— Ізноў прыдзе сёньня пьяны,—кажа Мікола.

— Так, так. Гэта пэўна,—сказаў Гусяцкі і закурыў цыгарку.

— Ах, Божа мой! Кепска, калі грошы няма ў кішэні,—жаліцца Мікола.

— Пэўна, пэўна. Вядома, бяз грошы кепска. Прайгралі Кабыле?—пытае Гусяцкі.

— Прайграў, ды во—чакаю, што прышлюць грошы з дому ў хуткім часе.

— Зразумела, прышлюць. Бяз грошы не аставяць.

— Я вам тады, калега, аддам грошы і дужа буду прасіць схаваць іх. Ці добра?

— Добра, ды што толку?—кажа Гусяцкі.

Ён усьміхнуўся.

— Ізноў будзеце прасіць кожны раз вярнуць вам грошы, пакуль ўсе прадуеце.

— Ведаеце, калега,—я напішу на паперцы, што больш граць ня буду і расьпішуся ў тым.

— Так, так. Ды што толку?

Мікола піша нешта на паперы і падае Гусяцкаму.

— Ха, ха, ха,—сьмяецца той, чытаючы паперу:

— „З гэтага дня абяцаюсь ня граць у карты, а калі сяду граць, дык адтрымаю па карку ад сябра Гусяцкага“.

— Так, так, гэта пэўна,—цягне Гусяцкі, пускаючы дым,—ды не саўсім. Справа ў тым, што прападзе ваша абяцанка, як было і раней. Успомніце, як я клікаў вас, прасіў ня граць, ды паказваў вашу пісульку, а што

Чаму мы ня хочам плебісцыту.

Пад гэтакім загалоўкам „Echo Litwy“ зьмесьціла артыкул, у якім піша:

„Карыстаньне з плебісцыту пры адзначэньні палітычнай прыналежнасьці якога-небудзь краю выдаецца спачатку надта справядлівым. Бо гэткім чынам, кожны мае права сам аб сабе гаварыць і пастанаўляць, як сам хоча. Дык і ўвесь край, або часьць краю, самі могуць аб сваём лёсе пастанавіць.

У самай-жа рэчы, справа стаіць зусім інакш. Сьпярша спытаем, на грунце якога права, якой падставы, плебісцыт мае ўводзіцца.

Часта гавораць, што плебісцыт апіраецца на права справядлівасьці. Аднакжа на справядлівасьці тут можна пастольку апірацца, паскольку будзе прызнана кожнаму вольнасьць у пастанаўленьні аб сваіх справах. Значыць, глаўнай падставай плебісцыту павінна быць вольнасьць.

Калі, аднача, разважым разуменьне вольнасьці дык убачым, што і яна мае свае граніцы. І вольны ня ўсё можа рабіць...

— Калі мова ідзе аб плебісцыце, дык кажам што ён, або справядлівей,— тые, хто яго будзе праводзіць, падлягаюць правам маральным, звычаям. Калі яны знаходзяцца ў опазыцыі з правам маральным,—тагды плебісцыт трэба лічыць за нягодны для чалавека пастулак, за злачынство, за праступак.

Цяпер разгледзім, як паступаюць тые, каторые праз плебісцыт хочуць разьдзяліць які-небудзь край на часьці, або адарваць часьць ад цэлага.

Гэтак паступаючы, ідуць яны проціў права натуры, якое наказуе людзям жыць пагрыамадзянску і супольна сабе намагаць. У гаспадарстве ўсе адзінкі павязаны між сабой вузламі ўзаемных абавязкаў, якіе выплываюць з грамадзянскай і соцыяльнай натуры чалавека.

...Калі часьць якога-колечы краю, гаспадарства або народу ворага выступае проціў яго, то робіць праступак грамадзянскі, робіцца здраднікам.

Дзеле таго, што плебісцыт мае заданьне—разарваць цэласьць, злучаную супольнымі эканамічнымі інтарэсамі, супольнай прошласьцю, супольным шчасьцем і няшчасьцем—лічым гэткі плебісцыт гвалтам і праступкам. Ніякі плебісцыт, ніякі захватны ўчынак ня зьнішчыць таго, што утварыла прырода, а яна-ж выклікала да жыцьця гаспадарствы і народы.

Хто ў абароне плебісцыту упарта трымаецца погляду, што чалавек, маючы волю, можа выказвацца аб сваім палітычным становішчы толькі сам, не зважаючы на цэласьць, да якой належыць, той, подлуг гэтага, павінен прызнаць чалавеку агульнае права вольнасьці ў выказываньні сваіх пераконаньняў і погляду ў гэтым кірунку. Бо—дзеле чаго-ж пазваляць выказвацца толькі ў адзначаным і ў надуманым ранейшым кірунку, а ўсякую другую думку зьвязаць і забараніць? Дзеле чаго аднэй часткі людна сьці прызнаецца права ўладзіць жыцьце паводлуг свайго бажаньня, а другой часткі ў гэтым-жа адмаўляецца? Калі вольнасьць—дык вольнасьць, але павінна быць прызнана ў гэтай вольнасьці і роўнасьць. А калі так, калі вольнасьць мае быць усім роўна, то дазвольце запытацца, дзеле чаго істнуе цэнзура, шпігоўство, патайная жандармэрыя, арэшты і кары за палітычные пераконаньні, вастрогі і г. д?

Бытцам-бы прызнаецца вольнасьць, але вольнасьць толькі ў адным кірунку, а фактычна прымусовае злучэньне існавало і істнуе.

Апрача выказанае прычыны, дзеле каторае мы адкідаем і не прызнаём плебісцыту, ёсьць яшчэ і другі повад. Гэта—жаданьне імпэрыялістычна - капіталістычнае.

Ведама, што лягчэй змагацца з часткаю, як з цэлым, лягчэй, эксплёатаваць, вызысківаць аддзельные адзінкі, як злучаные ў арганізацыі. І дзеле таго, істнуе жаданьне сярод імпэрыялістаў і капіталістау разлажыць, расьцярушыць сваіх ворагаў на часьці як-найменьшые, а пасьля яго праглынуць. Найвыразьней гэта відаць у заданьнях эконамічных, але дзеецца гэта і ў політыцы. Да гэтага найлепш надаецца плебісцыт, і дзеле таго, ён гэтак ахвотна практыкуецца дужэйшымі арганізмамі. А тые, што павінны быць ахвярай гэткіх плянау, павінны рашуча з гэтым змагацца і ні на якіе плебісцыты не згаджацца. Калі з часам і павінен быць плебісцыт справядліва прыстасованы, дык павінен абнімаць увесь край або народ, з роўнай вольнасьцю для ўсіх яго людзей. Інакш правядзеньне плебісцыту будзе гвалтам, несправядлівасьцю, праступкам.

З гэтакіх прычын мы і адкідаем плебісцыт“.

Спатканьне Новага Году.

Перад Новым Годам спраўляюць „багатую куцьцю“. Павячэраўшы, зачынаюць рожные забаўкі. Дзяўчаты варожаць, хлопцы ходзяць з казою. Дзеля гэтага адзін хлопец прыбіраецца за казу, а другіе—за правадыроў. Першы правадыр павінен умець складна гаварыць і быць высокага росту.

Іншые хлопцы з кампаньні ідуць, як хто папала. Наладзіўшы ўсё, яны з музыкамі і механошаю ідуць ад хаты да хаты. Прышоўшы пад хату, правадыр пасылае гаваркога хлопца прасіцца ў хату. Той, увайшоўшы, вітаецца, а потым кажа:

„Іду ад пана нашага гэтмана. Ідучы пытаю, што сказаці маю свайму пану Году, што носіць бароду,—шыроку, як лапату, сіву і касмату... Ці шырокі лавы, каб нам паляжаці? Ці добра гаспадыня, каб нас частаваці?

— Адкуль вы?

— Мы людзі ня простые, з далёкага краю; хлопцы усё сталые, з-пад самага раю.

— Адкуль ідзеце?

— Ідом кругом сьвета, аж ад пана лета. Мы к лету ідом і казу вядом і радасьць нясом.

— Дык просім ў хату!

Тагды ў хату уваходзіць правадыр, за ім каза. Правадыр з ільнянай барадою, ў вывернутым кажуху і з доўгім кіем у руцэ. За імі ідуць—музыка, механоша і ўся чарада. Увайшоўшы і Бога пахваліўшы, правадыр муштруе кіем казу, а потым зачынаюць сьпяваць:

Го—го козанька!
Го—го шэранька!
Павярніся складне,
Пакланіся зграбне!
Скажы, дзе хадзіла,
Дзе што ты рабіла.
Дзе каза паходзіць,
Там жыто зародзіць,
А дзе пагасае,
Там павылягае.
Дзе яна бывае,
Там шчасьце вітае.
Дзе каза хвастом,
Там жыто кустом;
Дзе каза нагою,
Там жыто капою;
Дзе каза рагом
Там жыто стагом;
Дзе каза ня ходзіць,
Там жыто ня родзіць.
На балоце была,
Па лесе хадзіла
Ваўчат навучаці
Танцы танцаваці.
Каза мая вучона,
Кіем ахрышчона.
Ты, каза, сагніся,
Нізка пакланіся
І гэтаму пану,
Як таму гэтману!
Хай будзе здароў,
Нам прышле дароў!
Йшлі ад ваяводы,
Стрэлі нас прыгоды.
Выскачыў з лесу воўк,
Аблупіў казе хвост;
Выстраліў стралец,
Адбіў казе хвасьцец.
Каза мая ўпала,
Лягла і прапала.
Я лякарство зраблю,
Казе хвост прыляплю,
Кійком бачок змачу,
Нагою падважу.
Уставай, каза, ускапісь,
Гаспадыні пакланісь
Да саменькіх ножакі
Няхай дасьць пірожакі
Гаспадыня ў рашаце,
Бліны нам валачэ.
Ключыкам зьвякане,
Каморачку адамкне;
Нясе адтуль пляшку
І цялячу ляжку.
І збаночак мёду—
Нам на уcалоду.
Пакланіся ўсім,
Старым і малым!
Закладай свае рогі,
Падбірай свае ногі!
З гэтай хаты выхадзі,
Бяду, горо вынасі!
Уцякаюць хай хутчэй
З гаспадаравых вачэй!
Го-го, козанька!
Го—го шэранька!
Павярніся складней,
Пакланіся зграбней!

У часе сьпеву каза ходзіць дробною ступою то ўзад, то ўперад, то налева, то направа, а правадыр ею кіруе, найбольш кіем. Як сьпяваюць прыгоды, каза кладзецца і прыкідаецца мёртваю, потым усхопліваецца і кланяецца. Адзін з чарады гаворыць павіншаваньне, або рэцу:

Будзь, ваша, здароў,
Як рыжок бароў!
Май торбу грошы,
Жыві ў раскошы!
Май ўсяго даволі,
А бяды ніколі!
Стары год канчаем,
Новы зачынаем:
З раньняю вясною,
З буйнаю травою,
З збожжам каласістым,
З зярном ядраністым.
Ды з прыятным летам
І з грашом прыгэтам.
І з восеньню яснай,
І з долячкай шчаснай!

— Дзе вы гэтую козку дасталі?— пытае нарэсьце гаспадар.

— Заграніцай на кірмашы ад старога купіў,—адказвае правадыр—семсат грошай заплаціў.

— А дзе сам так выўчыўся?

— Па ўсім сьвеце ходзячы, торбу хлеба носячы, між людзей бываючы, дзівы дзіўные відаючы, розны кнігі чытаючы, ўверх нагамі трымаючы. А вы здаровы бывайце, за год нас чакайце.

Падаў **Я. Л—к.**

Ваяцкіе песьні.

Пара, пара...

Пара, пара. Сядлай каня!
Хутчэй у бой, у бой!
Гарыць мой конь, як той агонь,—
Разлучымся з табой.

Падай мне меч, паеду ў сеч.
Няма калі чакаць.
Пара, пара. Сядлай каня!
Няма калі кахаць.

Вось сталь зьвініць, зямля дрыжыць,—
Мой конь нясець мяне.
Хутчэй з жуды, хутчэй з бяды,
Я бытцым у ва сьне.

Дзіця палёў, дзіця лугоў,
Каханая мая!
Ой, ня сумуй, ой, не бядуй,
Як згіну ў полі я!

Вітай, вітай, курган і гай!—
Я можа не вярнусь...
Мой конь сьпяшыць, трэ' бараніць
Сьвятую Беларусь.

Ясакар.

вы на гэта? Пайграю яшчэ гадзінку, кажаце, а на пісульку гэткую самую і увагі не зьвярнулі, пакуль нічога ў кішэні не асталося.

— На гэты раз я зраблю акурат, як напісаў.

— Як-жа? На гэты раз ніхто вам не паверыць,—кажа Гусяцкі.

— Во, ліхо яму,—хапаецца за галаву Мікола,—што-ж мне рабіць?

Ён сеў за лекцыі, але праца ня йдзе ўперад.

Пачакаўшы, ён зьвярнуўся да сябра.

— Калега, пазычце рублік—ціха кажа Мікола.

Гусяцкі ўжо чакаў гэтага. Ён ведаў, што Мікола ў кожнага з сяброў, якога сустрэне, возьме па рубліку, запіша ў сваю кніжачку і аддасьць пазычаные рублікі ў першы дзень, як толькі адтрымае грошы. Зразу ён вынуў з кішэні крэдытку і даў Міколе. У Міколы адлягло ад сэрца. Ён пачаў чытаць, а потым пайшоў да сяброў пазычаць грошы.

У абед Мікола з Гусяцкім успомнілі пра свайго сябра.

— Кабыла ня прышоў. Ці не закуціў толькі ён?—сказаў Мікола, ў каторага ўсякая хвароба прайшла, бо ён досыць пазычыў грошы.

— Пэўна, так,—кажа Гусяцкі,—як-жа ён можа не закуціць, калі шмат грошы ў кішэні, ажна кішэню расьпіраюць. Зразумела, ён вярнецца саўсім пьяны, як сьцелька. Будзем чакаць. Гэта ня ў першы раз.

Увайшла Марта Іванаўна ды паставіла нейкую смачную страву на стол.

II.

Сябры ўжо супакоіліся і палеглі ў свае пасьцелі, як пачулі нейкі грук. Гусяцкі ўсхапіўся з пасьцелі ды запаліў сьвечку. Дзьверы з грукам адчыніліся,—пачуўся, як коньскі топат. Перасувалося ўперад якоесь вялікае, цяжкае цело, а гэтае цело нехта з усей моцы падтрымліваў, каб яно ня ўпало.

Гэта адзін з калег веў свайго сябра, Кабылу, які ня меў, як кажуць, розуму ў нагах.

Гэты сябар ледьзве дацягнуў цело сябра і кінуў яго на пасьцель. Кабыла хрыпеў і нешта лапатаў, хоць язык і ня дужа яго слухаўся.

Гэты сябра быў такі самы забулдыга, як і Кабыла. Клікалі яго—Сашка Нябыткін. Усё-ж ён меў больш розуму ў нагах, чымся Кабыла, і спачуваў свайму сябру.

— Не, я цябе, браток Кабылка, так не пакіну,—кажа Сашка.

— А? што ты кажаш?,—хрыпла басіць Кабыла.

— Я цябе, брат, гэткага не пакіну,—ізноў кажа Сашка.

— Пашоў вон адсюль,—прахрыпеў бас.

— Як пашоў вон? Не, не пайду. Я мушу цябе першна-перш разьдзець, а тады—ў пасьцельку ўлажыць.

— Пашоў вон, чуеш? Я не хачу.

— Не, я не пайду,—кажа Сашка і пачынае разьдзяваць Кабылу. Той ляжыць, як бервяно, толькі бармоча.

— Пайшоў прэч, адвяжыся!

Сашка, ня слухаючы, тым часам разьдзяваў яго.

— Кінь, кінь! Во ахвота ўзяла! Пусьці! Прыліп, як смала,—адмахіваецца Кабыла.

Сашка маўчыць. Ён, хістаючыся, то зразу матнецца да сябра, то адкінецца ў бок. Ледзьве сам на нагах трымаецца, а сваей працы ня кідае.

Ось ён ухапіўся за бот Кабылы і цягне яго з усей моцы; пачырванеу, як рак, і вочы як ня вылезуць.

— Ус-сэрдзіе не па розуму,—хрыпіць Кабыла.

Моцна ірвануўшы, Сашка адляцеў з ботам ды так і бразнуўся аб падлогу.

Кабыла зарагатаў. Гусяцкі і Мікола тож вельмі зацікавіліся гэтай сцэнай.

Сашка устаў.

— Нічога,—кажа,—давай другі бот.

Так сама ён сьцягнуў і другі бот.

Разьдзеўшы сябра, ён накрыў яго коўдрай.

— Ну цяпер, браток, сьпі сабе пакойна,—кажа ён і пайшоў да свае кватэры, шарпаючы нагамі па падлозе.

Усю ноч быў у гарачцы Кабыла: то равеў, як зьвер, то пеў басам, як у хоры!

На раніцы ён скінуў з сябе коўдру ды трosься ад холаду.

— Брр, брр—брр,—басіў Кабыла, але не знайшоў у сябе розуму ўзяць коўдру з зямлі.

А пасьля гэтага, сябры чулі, што Кабыла вазіўся на пасьцелі ды рваў нейкую адзежу.

Як была пара ўставаць, Гусяцкі прачнуўся і ўбачыў, што Мікола сядзіць на пасьцелі сумны і трымае ў руках нейкую адзежыну, а Кабыла ляжыць пад коўдраю і грэецца, хлопаючы мутнымі вачмі.

— Свіньня ты, Кабыла,—кажа Мікола з жалем у голасе,—парваў мае порткі.

Тут толькі Гусяцкі ўбачыў, што Мікола трымаў у руках палавіну гэтай адзёжы.

— Што мне робіць?—кажа Мікола.

— Што ты, Мікола,—адазваўся Кабыла,—ня можа таго быць: я свае, здаецца, надзяваў.

— Да не, парвау. Сьвіньня ты, свіньня!

— А мо й парваў,—кажа Кабыла,—а дзе-ж другая палавіна?

Ён узяў з другога століка, які стаяў з другога боку пасьцелі, другую палавіну і падае Міколе. Сябры паняволе рагаталі, а тым часам Мікола сядзеў, як убіты.

Кабыле трохі было брыдка, і ён казаў!

— Ды не, ты-ж, браточку, даруй мне. Ведаеш, уночы мне стала халодна, а коўдры няма,—яна скінулася—няхай яму трасца!. Я й пачаў адзявацца, ды ўзяў адзёжу з твайго століка. Вядома, твае порткі да мяне не прышліся; ну, вядома, й трэснулі па швох. Ты мне даруй, браточку, а я табе іх зашыю.

Міколе ад гэтага ня было лягчэй, але і ён засьмяяўся, бачучы, як рагочуць яго сябры.

Удзень ён меў вялікую ўцеху.

Прыйшла на яго імя павестка на грошы. Ён іх адтрымаў і дужа быў рады. Ён ужо ведаў, што сёньня прыдуць яго сябры, каб прывітаць яго, і будзе вясёлы баль.

В. Бруевіч.

24 сьнежня 1919 г.

МЕНСКАЕ ЖЫЦЬЦЕ.

Вярнуўся з Варшавы ў Менск 31-га сьнежня Начальнік Менскага Округу п. Рачкевіч. У Варшаве п. Рачкевіч меў досіць доўгую аудыенцыю ў Начальніка Дзяржавы Я. Пілсудзкага.

Разам з гэтым п. Рачкевіч разрашыў цэлы рад пытаньняў з Гэн. Кам. Усходніх Зямель, Ю. Асмалоўскім.

Як перадаюць з пэўных крыніц, былі закрануты ўсе важные сучасные пытаньні, пры чым, чыннасьць п. Рачкевіча спадабалася вышэйшым органам улады.

На праваслаўные Коляды ўсе праваслаўные служачые устаноў вызваляюцца ад поўдня 6-га студня да 10-га г. м.

У зьвязку з маючымі прыбыць гэтымі днямі закладнікамі з савецкай Расіі, з'арганізаваны ў Менску спэцыяльны камітэт пачаў энэргічную падгатоўчую працу. Загатоўлены вялікі лік памяшканьняў і харчоў. Закладнікі астануцца ў Менску 10—12 дзён, да выясьненьня іх нацыянальнасьці і адбываньня карантыну. Закладнікі і ўцекачы будуць пераходзіць фронт партыямі ў 500 800 чалавек. Пасьля дэзынфэкцыі і агляду рэчаў, яны будуць мець дарэмны праезд на бацькаўшчыну.

Рэгістрацыя насяленьня ў цыркулах, з прычын кароткага тэрміну (з 10-га студня мажлівы арышты незарэгістраваных), ідзець ва ўсю. Усюды доўгіе „хвасты“ ад 8 ай гадзіны раніцай.

Усё-ж такі трэба спадзявацца, што гэты тэрмін будзе павялічаны.

У мясцовым крэдытным т-ве ўсе опэрацыі з кліентамі ўдалося зрабіць на адну толькі царскую валюту.

Шчасьлівая установа!

Вялікая загатоўка дроў і лясных матар'ялаў у Менскім окрузе па лініі ракі Нёмна дзеле адпраўкі ў Варшаву пачынаецца ў хуткім часе.

Менск—Варшава, адчынены прыём прыватных тэлеграм.

Недастача разьменнай манэты дала повад некаторым мясцовым банкам экстрэна пасылаць сваіх агэнтаў па дробные купюры ў Варшаву.

Моркаў і бульба з Пазнані прыбылі апошнімі часамі ў Менск у мёрзлым відзе. Ўласьнікі і магістрат адмовіліся адтрымаць. Адміністрацыя чыгункі ўзялася сама гэта прадаваць, аднак мала ёсьць ахвотнікаў на гэты тавар.

Соль вялікімі партыямі закуплена мясцовымі купцамі ў Граеве і Валачыску. Часьць солі будзе перададзена харчовым арганізацыям дзеле тавараабмену. Аднак, з прычын няўладжанага як мае быць транспарту, затрымліваецца дастаўка на мейсцы. І вось дзеля гэтага ў прыватнай прадажы соль каштуе вельмі дорага—6—7 р. фунт.

Рыба, з прычын сьвят, падаражэла да 20 марак з фунт.

Дамаўласьнікі вызысківаюць усялякіе способы, каб абыходзіць пастанову ўлады аб ахране кватэрананімацеляў. Апроч усялякай абструкцыі—як нявыдача зімовых акон, вады і электрыцтва, разборка дымовых труб,—домаўласьнікі выдаюць характэрные грашавые расьпіскі за кватэрную плату, дзе пішуць, што адтрымалі грошы „в счет квартирной платы“. Яны спадзяюцца, што сытуацыя яшчэ зьменіцца на іх карысьць, і тады яны спагоняць з сваіх жыльцоў усё поўнасьцю.

Шмат новых магазынаў адчыняецца апошнім часам у Менску. Дзеля гэтага ў цэнтральных вуліцах места чуецца вялікая патрэба ў гандлёвых памяшканьнях. За іх плацяць вельмі дорага. Многіе дамаўласьнікі перарабляюць на крамы жылые памяшканьні. Некаторые прадпрыемствы цлацяць аграмадные сумы „адступных“ дробным крамнікам, якіе займаюць магазыны ў цэнтры. Некаторые уступаюць за вялікіе грошы часьць магазыну, або толькі вітрыну.

Безработнасьць у Менску ўсё павялічаецца. Многіе дробные майстэрні зачыняюцца. Многіе безработные ў шуканьні кавалку хлеба, выязджаюць на ўсход. Становішчо сямейных безработных вельмі скрутнае.

На біржы апошнімі днямі невядомые людзі нападаюць на біржавых спэкулянтаў і, сярод белага дня пры ўсіх на вачох, робяць обыскі і забіраюць у іх грошы. Гэта, пэўна, не дапамагае павышэньню курсу маркі, за якую ўчора плацілі 57 рублёў цар. за 100 марак.

Вечар на карысьць безработных беларусаў. У Белай Салі т-ва імені п. Пілсудзкага (Рог Падгорнай вул. і Захараўскага завулку) ў нядзелю, 4 студня 1920 году, адбудзецца вялізарны вечар з танцамі і з лётарэяю „Алегры“.

Чысты прыбытак з вечару пойдзе на карысьць безработных беларусаў.

Будзе граць аркэстра музыкі.

За танцы будуць выданы прызы.

Жывые кветкі, француская почта, конфэці, сэрпантын і буфэт з гарачымі закускамі.

Цана білету—15 марак.

Пачатак ад 6 гадз. ў вечары, канец у 11 гадз. ночы.

Білеты прадаюцца з 11 гадзін, у касе і ў кнігарні пры Беларускім Нацыянальным камітэце (б. Юбілейны дом) Кіраўнікі—Сэдыгін і Шлапак.

Тэатр і мастацтво.

„Страхі жыцьця“, драма ў 3-х актах Ф. Аляхновіча.

У пятніцу, 2 студзеня, ў гарадзкім тэатры пад дырэкцыяй Ф. Аляхновіча была пастаўлена яго драма ў 3-х актах—„Страхі жыцьця“.

Драма гэта добра знаёма шырокай менскай публіцы, бо ставілася ўжо некалькі раз на мясцовых сцэнах. Аб зьмесьце драмы ня прыходзіцца гаварыць, у сваім часе крытыка вельмі прыхільна яго асьвятліла. Скажам толькі пару слоў аб самай ігры артыстаў.

Найлепшым, як заўсёды, быў Сымон (Аляхновіч), праявіўшы найвялікшую сваю сцэнічную здольнасьць у апошнім акце, самым трудным па сваіх псыхолёгічна-трагічных мамэнтах. Даў ён праўдзівы тып чалавека, якога незнарок апанавалі „страхі жыцьця“ і кінулі на страшэнны праступак: зрабіць крывавую ахвяру для гэтых страхаў з свайго роднага сына.

Артыстычна і з пачуцьцем правяла сваю трудную ролю Юзі п. Станкевіч. Бо папраўдзе, перадаць трагізм маладой даяўчыны, якая, з прычыны вялікай бяды і гора, ідзе на вуліцу, каб гэткім способам ратаваць ад голаду сямью і здабыць на лекі для маткі,—перадаць гэтые цяжкіе „страхі жыцьця“ трэба вялікай мастацкай здольнасьці, і з не п. Станкевіч вывязалася, як найлепей. Няўдзячную ролю каханка Юзі п. Ждановіч сыграў, як праўдзівы артыста-мастак. Ды іначай і быць не магло. Гэты артыста ўжо шмат год добра вядомы на беларускай сцэне і лішнім тут будзе гаварыць яму пахвалы.

Маці—Станкевічанка і Алесь (сын Сымона)—Галубянка, далі ўсё, што ад іх вымагалі іхніе ролі, і як сьледна, дапаўнялі ігру другіх артыстаў.

Наагул драма прайшла вельмі добра, пры беспрарыўным пад'еме публікі і шчырые густые „браво“ былі найлепшай пахвалай для аўтара драмы і артыстаў. **N.**

Новые беларускіе пьесы.

Беларускім пісьменьнікам Ўл. Галубком аданы для пастаноўкі новые пьесы: трагэдыя ў 3-х акт. „Душагубы“ і трагі-камэдыя ў 3-х актах „Хціўцы“ (двужоньнікі).

Абедзьве пьесы з абыватэльскага жыцьця.

Трагі-камэдыя „Хціўцы“ ўспамінае нам зусім нядаўны абразок з вайны—19—14—16 г., калі салдаты, карыстаючы з беззаконнасьці, будучы жанатымі, жэняцца, гдзе толькі бачаць способ і грошы.

Рэдактар—Я. ЛЁСІК.

Выдавец — Часовы Беларускі Нацыянальны Камітэт.

Абвяшчэньне.

Гэтым абвяшчаецца, што дыплёматычные пашпарты Б. Н. Р., выданые Петру Крычэўскаму, Васілю Захарку, Вацлаву Ластоўскаму, Е. Бялевічу і падпалк. Шолкаваму, дзеля звальненьня гэтых асобаў са службы Рэспублікі, трацяць сваю законную сілу.

Канцэлярыя Н. Мін. Загранічных Спраў.

Згублены пашпарт на імя **Сымона Іванова** выданы Менскай Гарадзкой Паліцыяй за № 176 лічыць не правамоцным.